Samenvatting

Deze Nota Bodembeheer Amsterdam is een herziening en vervanging van de eerdere ~~n~~Nota van 13 december 2013. Het document bouwt voort op zijn voorganger, maar incorporeert een aantal noodzakelijke actualiseringen op het gebied van regelgeving en bevat enkele aanscherpingen of juist versoepelingen van het beleid. Daarnaast wordt het beheergebied uitgebreid en worden bodemkwaliteitskaarten van omliggende gemeenten (Haarlemmermeer, Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel) geaccepteerd als bewijsmiddel voor de kwaliteit van toe te passen grond. Dit vormt de opmaat naar uniformering van het bodembeleid in het hele werkgebied van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

De ~~n~~Nota bestaat uit drie delen. Het beleidsmatige deel bestaat uit de hoofdstukken 2 t/m 5. Daarin staan de toetsingskaders en beleidsregels voor iedereen die te maken heeft met grondverzet en/of bodemsanering in Amsterdam. Daarna volgt een deel met achtergrondinformatie in de hoofdstukken 7 t/m 9. Daarin wordt bijvoorbeeld dieper ingegaan op de bodemfunctiekaart, de bodemkwaliteitskaart, meldingsprocedures en het opvragen van bodeminformatie. Het derde deel bestaat uit een apart document met bijlagen. De bijlagen bevatten kaartmateriaal, statistische kentallen, extra informatie over asbestonderzoek, het toepassen van baggerspecie en chloridehoudende grond.

Doel van de ~~n~~Nota
De gemeente Amsterdam wil met deze ~~n~~Nota een praktische richtlijn bieden hoe in Amsterdam met grond, vrijkomende grond en baggerspecie moet worden omgesprongen. Het document is primair gericht aan gemeentelijke afdelingen die veel met grond werken, adviesbureaus, aannemers en andere bodemintermediairs. Daarnaast bevat de ~~n~~Nota ook enkele onderwerpen die direct of indirect raken aan het dagelijks leven van bewoners in de stad, zoals mensen die een kelder willen graven, mensen met tuinen en jonge kinderen. Ook beschrijft de ~~n~~Nota pragmatische methoden van bodemonderzoek en –sanering die niet alleen juridisch stand houden, maar ook oog hebben voor gezond verstand, kostenbesparing en milieuwinst.

Stand-still principe
De Amsterdamse bodem wordt zeer intensief gebruikt. Het bodembeleid wil dan ook zoveel mogelijk ruimte geven aan maatschappelijke activiteiten op en in de bodem, zoals gebiedsontwikkeling en woningbouw, bedrijfsactiviteiten, de aanleg van wegen of het uitbaggeren van vaarwegen. Tegelijkertijd is het bodembeleid erop gericht om negatieve effecten op de bodemkwaliteit tegen te gaan, zodat deze ook op zeer lange termijn geschikt blijft om te gebruiken. Het centrale hoofduitgangspunt van de gemeente is dan ook dat de kwaliteit van de bodem binnen haar gemeentegrenzen niet verslechtert.

Generiek en gebiedsspecifiek bodembeleid
Deze ~~n~~Nota is een gemeentelijke vertaling van de bodemwetgeving en het landelijk ‘generiek’ beleid. Het generiek beleid past echter niet altijd op elke lokale situatie. Het *Besluit bodemkwaliteit* geeft gemeenten daarom de vrijheid om ook gebiedsspecifiek beleid te formuleren. Deze herziene Nota Bodembeheer biedt dan ook ruimte voor lokaal maatwerk en gebiedsspecifiek beleid.

In Amsterdam worden jaarlijks grote hoeveelheden grond ontgraven, bijvoorbeeld voor bouwprojecten, infrastructuur en onderhoudswerk aan kabels & leidingen. Die ontgraven grond wordt na afloop weer teruggelegd, op de locatie herschikt of elders nuttig toegepast. Bij toepassing elders houdt het Amsterdamse gebiedsspecifiek beleid sterk rekening met de

lokale situatie. Vooral de maatschappelijke functie van de ontvangende bodem is leidend. Hoe gevoeliger de functie, hoe strenger de norm die aan toe te passen grond wordt gesteld.

Bodemfunctie en kwaliteitsklasse

Elders ontgraven herbruikbare grond ~~mag~~ kan in principe ~~overal~~ in Amsterdam weer *nuttig* worden toegepast, bijvoorbeeld om gaten op te vullen, de bodem op te hogen of wegen op te funderen. Daarvoor gelden echter strenge normen, om te voorkomen dat ~~(sterker)~~ verontreinigde grond op een schone(re) bodem wordt aangebracht. Op 'gevoelige functies' (natuur, landbouw, moestuinen etc.) mag alleen grond worden toegepast die voldoet aan de zogeheten Achtergrondwaarde (lees schone grond). Op iets minder gevoelige functies (wonen met tuin, plaatsen waar kinderen spelen, groen met natuurwaarden) mag schone grond of grond met de ~~'~~kwaliteitsklasse 'Wonen' worden toegepast. Minder kwetsbare functies (zoals infrastructuur, industrie, wonen zonder tuin) mogen in bepaalde zones van de stad ook ~~'viezere'~~iets minder schone grond met de kwaliteitsklasse 'Industrie' ontvangen.

Soepeler maar ook strenger

Hierboven staat met opzet 'in bepaalde zones van de stad', want volgens het Amsterdams beleid moet dat wat schoon is ook schoon blijven. De eerdergenoemde gebiedsspecifieke normen gelden dan ook niet in de schone delen van Amsterdam (ruim 50% van het grondgebied) zoals de naoorlogse wijken buiten de ring A10 en grote delen van Westpoort. In deze gebieden mag ~~van elders~~ alleen schone grond worden toegepast.
Dit laat zien dat de wettelijke ruimte voor gebiedsspecifiek beleid niet automatisch leidt tot versoepeling van de landelijke regels, maar altijd een afweging blijft en soms zelfs tot strenger beleid kan leiden ~~(zoals verderop bij lood wordt beschreven)~~. Vanwege die ruimte om steeds een afweging te maken tussen ~~streefwaarden~~lokale normen, gezondheidsrisico's en maatschappelijke belangen blijft het mogelijk om Amsterdam stedelijk te vernieuwen en te ontwikkelen.

Werken in de grond: saneren

De ondertitel van de ~~n~~Nota is 'Beleidskader voor grondverzet en bodemsanering', want het gros van de bodemactiviteiten in Amsterdam gaat om grondverzet en/of bodemsanering, hoewel dat laatste in volume is afgenomen. Afgelopen decennia was Amsterdam het toneel van grote bodemsaneringsprojecten, zoals de Diemerzeedijk, de Volgermeerpolder en drie grote gasfabriekterreinen, maar die operatie is voorbij. Bodemsaneringen blijven komende jaren aan de orde, maar in de vorm van kleinere en meer incidentele projecten die onderdeel vormen van ruimtelijke ontwikkelingen. Voor dergelijke projecten moet soms een ~~echt~~ saneringsplan worden ~~vastgesteld~~ingediend, maar vaker gaat het om een ~~min of meer~~ standaard aanpak van ~~licht~~ bodemverontreinigingde ~~volumes bodem, die volgens . Voor dat laatste heeft de wetgever~~ het ***Besluit Uniforme Saneringen (BUS)*** ~~bedacht~~kunnen worden gesaneerd; een set van standaard handelswijzen voor bepaalde typen verontreinigingen, waarvoor geen uitgebreid saneringsplan hoeft te worden ~~gemaakt~~opgesteld. Veelal voldoet een melding vooraf en rapportage (evaluatie) achteraf aan het bevoegd gezag. Ook in ~~het~~ Amsterdam~~s beleid~~ wordt veelvuldig gebruik gemaakt van dergelijke ***BUS***-meldingen.

Werken in de grond: grondverzet

Het overgrote deel van alle werken in de grond betreft projectmatige ontgravingen, ophogingen, herschikkingen, werk aan kabels & leidingen en baggeren. Bij deze werkzaamheden is sanering geen doel, maar kan er wel sprake zijn van ~~(licht)~~ sterk verontreinigde grond. V~~H~~iervoor het melden hiervan volstaa~~n~~t meestal ~~simpele werk protocollen en~~ de ***BUS***-melding~~en~~ en bij klein graafwerk zonder afvoer van grond de 10m^3-regeling. Een fors deel van deze ~~n~~Nota (hoofdstuk ~~2~~4) beschrijft de procedure voor het nuttig toepassen van ontgraven grond op een andere locatie in de stad. Hierbij kan in veel gevallen

gebruik worden gemaakt van de bodemkwaliteitskaart, wDaarbij worden samengevat de volgende stappen worden doorlopen:

[1.] Aantonen wat de kwaliteitsklasse is van de vrijkomende grond (. Daarbij mag in bepaalde gevallen de online gemeentelijke bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel worden gebruiktweergegeven op de 'ontgravingskaart', onderdeel van de bodemkwaliteitskaart, waarop de verschillende bodemkwaliteitsklassen bij ontgraven worden aangeduid);

[2.] Onderzoeken wat de kwaliteitsklasse is van de ontvangende bodem (af te lezen op . Ook daarbij is de online bodemkwaliteitskaart veelal een goede informatiebron. Op de kaartwaarop is de stad is ingedeeld in 7 zones. Per zone wordt informatie gegeven over deverschillende kwaliteitsklassen van de ontvangende bodem);

1.[3.] Bepalen of er een 'match' is tussen de vrijkomende grond en de ontvangende bodem. Deze stap is complex, maar professionals die veel met bodem werken kunnen ermee uit de voeten. Deze stap bepaalt met behulp van de toepassingskaart en tabellen of de vrijkomende grond voldoet aan de functie en toepassingseisen van de ontvangende bodem.

Bodemkwaliteitskaart

De online gemeentelijke bodemkwaliteitskaart vormt de technisch-inhoudelijke onderbouwing van het Amsterdamse bodembeleid. Afgelopen jaren zijn duizenden nieuwe bodemonderzoeken ingevoerd in het database bodeminformatiesysteem van de kaartOmgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Wordt online ergens een perceel of locatie 'aangeklikt' dan geeft de kaart een recent beeld indicatie van de huidigegemiddelde bodemkwaliteit in een van de 7 zones waarin de betreffende locatie ligt. De kaart geeft geen precieze informatie op adresniveau. Bij gebruik van de bodemkwaliteitskaart als wettelijk bewijsmiddel bij grondverzet is het in veel gevallen niet nodig een bodemonderzoek uit te voeren. Hiermee worden jaarlijks honderdduizenden euro's aan onnodig bodemonderzoek bespaard. De Omgevingsdienst NZKG gebruikt de bodemkwaliteitskaart kan ook gebruikt worden voor vrijstellingen van fysiek bodemonderzoek bij kleinschalige verbouwprojecten (omgevingsvergunningvrij) en bij werken in de openbare weg. Bij dat laatste wordt gebruik gemaakt van de speciale 'bodemkwaliteitskaart openbare weg'.

Extra aandacht lood

De binnenstad van Amsterdam (binnen de ring A10) is gebouwd op een oudstedelijke ophooglaag, die vooral verontreinigd is met zware metalen en PAK. Met name het zware metaal lood is een probleemstof, die diffuus verspreid voorkomt. Op sommige plaatsen is het gehalte in de bodem zo hoog dat er mogelijk gezondheidsrisico's zijn voor kleine jonge kinderen die buiten spelen en grond via vieze vingers binnenkrijgen. De hersenontwikkeling van jonge kinderen is erg gevoelig voor lood. Amsterdam wil die blootstelling van kleine kinderen aan lood tegengaan en stelt dat het loodgehalte van grond die wordt toegepast op gevoelige bodemfuncties maximaal 100 mg/kg mag bedragen. Die eis is van toepassing op nieuwbouw locaties met de bodemfuncties 'wonen met tuin',en 'plaatsen waar kinderen spelen' en 'groen met natuurwaarden'. Daarin is Amsterdam strenger dan het landelijk generieke beleid. Bij nieuwbouw en herontwikkeling zorgt Amsterdam voor schone tuinen en geeft daarnaast Voor bestaande bouw geeft Amsterdam voorlichting en advies om de burger bewoners bewust te maken van de gezondheidsrisico's van bodemlood in hun tuinen. Het is ondoenlijk om alle tuinen in de binnenstad te saneren. Daarom kunnen bewoners de gemeente inschakelen om de tuin te laten checken op lood. Ook geeft Amsterdam advies over veilig gebruik van een loodtuin en kan de gemeente helpen – indien gewenst – bij het saneren van een tuin.

Infobladen veelvoorkomende activiteiten

De opstellers van deze ~~n~~Nota hebben ~~zich veel moeite getroost~~getracht ~~om~~ de complexe bodemregels, -procedures en -normen op toegankelijke wijze te vertalen naar de gemeentelijke praktijk. Om ~~leken~~bewoners~~,~~ en professionals die niet vaak met deze materie werken, een extra handreiking te doen, heeft de gemeente vier veelvoorkomende activiteiten uitgewerkt in infobladen:

- Uitgraven van een kelder in verontreinigde grond;
- Ophogen van een tuin op verontreinigde grond;
- Hoe omgaan met lood in de bodem van de tuin;
- Toepassen van vrijkomende partijen grond elders in de stad.

Deze infobladen zijn opgenomen in deze ~~n~~Nota *(plek?)* en ook als losse folders te downloaden van de website van de gemeente Amsterdam.